

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА У СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ

*Збірник наукових праць
Випуск 9*

Полтава – 2025

<i>Дудник Н. З, Заяць М.А.</i>	
ФОРМУВАННЯ ОСНОВ МОРАЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	49
<i>Зімакова Л.В.</i>	
ПРАКТИЧНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ 5-7 РОКІВ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	59
<i>Карпенко О.Є.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ «СКАФОЛДИНГУ» У ФОРМУВАННІ ЧИТАЦЬКОГО ІНТЕРЕСУ В ДОШКІЛЬНИКІВ.....	63
<i>Ковалевська Н.В., Пасічніченко А.В.</i>	
ПЕДАГОГІЧНА ЦІННІСТЬ ГРИ У ФОРМУВАННІ ДИТИНИ: ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІСТЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ОСВІТІ	66
<i>Котломанітова Г.О.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ НЕЙРОПЕДАГОГІЧНИХ ІГОР У РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	70
<i>Кретов О.А.</i>	
МЕТОДИКА ВПРОВАДЖЕННЯ LEGO-КОНСТРУЮВАННЯ В РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУПАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	75
<i>Назаренко Б.В., Гнізділова О.А.</i>	
ТРЕНДОВІ ІГРАШКИ ЯК ЧИННИК СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	78
<i>Нос Є.В.</i>	
ВПЛИВ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	83
<i>Нос Є.В.</i>	
ПРОФІЛАКТИКА КОНФЛІКТІВ У ДОШКІЛЬНИКІВ ПІД ЧАС ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	88
<i>Плисюк М.В.</i>	
СИПУЧІ МАТЕРІАЛИ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТУ ПІДГОТОВЦІ ДИТИНИ ДО ПИСЬМА	92
<i>Свйонтик О.О., Лях Н.І.</i>	
РОЗВИТОК СЕНСОРНИХ ЗНАНЬ У ДІТЕЙ З РАНЬОГО ВІКУ.....	95
<i>Труш Д. О., Вільхова О.Г.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ РАНЬОГО І ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	99
<i>Фазан Т.П.</i>	
ОСНОВИ ДОМЕДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	102

УДК 028.5-053.4

Ореста Карпенко

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ «СКАФОЛДИНГУ» У ФОРМУВАННІ ЧИТАЦЬКОГО ІНТЕРЕСУ В ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті висвітлено роль інтерактивного читання як потужного інструменту розвитку мовленнєвих, когнітивних та творчих здібностей дошкільників. На основі теоретичних положень обґрунтовується ефективність методу «скафолдингу» у формуванні стійкого інтересу до книги. Стаття пропонує практичні рекомендації для вихователів, спрямовані на організацію ефективного читання в закладі дошкільної освіти. Результати дослідження підтверджують, що інтерактивне читання є важливим засобом всебічного розвитку дитини.

Ключові слова: інтерактивне читання; дошкільники; скафолдинг; дитяча книга; заклад дошкільної освіти.

Постановка проблеми. Інтерактивні методи навчання набирають усе більшої популярності в сучасній освіті. На відміну від традиційних підходів, вони передбачають активну взаємодію всіх учасників освітнього процесу. Це дозволяє не лише передавати інформацію, але й розвивати критичне мислення, творчі здібності та вміння працювати в команді. Особливо ефективним інтерактивне навчання є при роботі з дитячою книгою. Творче читання, що передбачає використання різних інтерактивних технік (наприклад, мозковий штурм, асоціативний кущ), робить процес сприйняття тексту більш захопливим та глибоким. Воно дозволяє дитині не просто ознайомитися з твором, а й активно взаємодіяти з ним, створюючи власні інтерпретації та асоціації. Проєкти з творчого читання, що реалізуються в ЗДО, мають на меті не лише розвинути у дітей любов до читання, але й навчити їх розуміти літературні твори та висловлювати власну думку. Інтерактивні методи дозволяють зробити цей процес більш цікавим і результативним, сприяючи всебічному розвитку особистості.

Аналіз останніх досліджень. Наукові дослідження останніх десятиліть підтверджують значний вплив інтерактивного читання (спільного читання дорослими та дітьми з елементами діалогу, драматизації та ін.) на когнітивний, мовленнєвий та соціально-емоційний розвиток дошкільників [1; 2]. Дослідження М. Кера, Б. Лоріо, Й. Джуліан [3] та І. Табак й Е. Куза [4] демонструють позитивну кореляцію між регулярним інтерактивним читанням та розвитком лексики, граматичними конструкціями, розумінням текстів, а також уявою, креативністю та емпатією.

Механізми такого впливу пов'язані з тим, що під час інтерактивного читання дитина не лише пасивно сприймає інформацію, а й активно взаємодіє з текстом, ставить запитання, висловлює свої думки. Це стимулює розвиток мовлення, розширює кругозір, формує навички критичного мислення. Крім

того, інтерактивне читання сприяє розвитку емоційного інтелекту, допомагаючи дитині розуміти та виражати свої почуття, співпереживати героям літературних творів [1].

Особливий інтерес представляють дослідження, які вивчають роль інтерактивного читання у формуванні у дітей початкових уявлень про мораль, етику та соціальну справедливість [1], [2], [3]. Обговорюючи з дитиною вчинки героїв книжок, дорослі допомагають їй розрізняти добро і зло, формувати власні моральні орієнтири. Таким чином, інтерактивне читання є багатограним і ефективним інструментом раннього розвитку дитини, який має значний потенціал для використання в освітній практиці.

Мета статті – висвітлити використання методу «скафолдингу» у формуванні читацького інтересу в дітей в умовах ЗДО.

Виклад основного матеріалу. Формування мовленнєвих компетенцій у дошкільному віці є фундаментальним процесом, який безпосередньо впливає на подальші академічні успіхи дитини, зокрема, на оволодіння навичками читання. Взаємодія між вихователем і дитиною відіграє у цьому процесі провідну роль. Створення складних і багатограних комунікативних ситуацій стимулює мовленнєвий розвиток дошкільнят, оскільки саме в контексті діалогу формуються граматичні структури, лексичний запас та розуміння мовленнєвих особливостей. Важливим аспектом є не лише ініціатива вихователя у запровадженні складних завдань, а також його здатність до активного слухання, що створює сприятливе середовище для мовленнєвої взаємодії.

Інтерактивне читання книг є ефективним інструментом для розвитку мовлення дошкільників. Залучення дітей до дискусій про прочитане створює умови для використання більш складних мовленнєвих конструкцій та формування академічного дискурсу [1]. Вихователі відіграють важливу роль у цьому процесі, свідомо вводячи дітей у контекст академічної мови та стимулюючи використання нової лексики. Окрім розширення словникового запасу, інтерактивне читання сприяє розвитку критичного мислення. Хоча цей аспект менш досліджений, навчання формулюванню висновків є важливим компонентом розуміння тексту. Також, інтерактивне читання може бути ефективним інструментом для дітей з порушеннями мовлення, сприяючи покращенню їхніх навичок розуміння висновків.

І. Табак й Е. Куза зазначають, що групове інтерактивне читання та програми професійного розвитку для вихователів виявили позитивний вплив на розвиток у дошкільників здатності розуміти зміст прочитаного. Отримані дані підкреслюють важливість інтеграції в процесі читання завдань, спрямованих на розширення словникового запасу та формування логічного мислення. Однак аналіз практичної діяльності педагогів виявив обмеження у тривалості занять та недостатнє використання стратегій, що стимулюють до висновків [4, с.192].

Важливо, що вихователі можуть суттєво впливати на зацікавленість дітей у читанні за допомогою підказок, які передбачають керовану взаємодію з більш обізнаним партнером. Підказки часто проявляються у вигляді

запитань. Ефективний метод «скафолдингу» також передбачає умовні відповіді на потреби дітей, спрямовані на заохочення до глибшого дослідження їхніх ідей. Скафолдинг або «будівельні риштування» – це педагогічна стратегія, яка передбачає надання дітям тимчасової підтримки з боку педагога для оволодіння складними завданнями. Цей термін набув широкого використання в освітній літературі, описуючи процес, у якому педагог допомагає дітям побудувати міст від їхніх попередніх знань до нових понять [2].

Зміст скафолдингу полягає у тому, що вихователь, діючи як досвідчений будівельник, створює тимчасові «риштування», які допомагають дитині досягти вершини навчання. Ці «риштування» можуть приймати різноманітні форми: від надання чітких інструкцій до використання візуальних схем або моделювання процесу розв'язання завдання. Важливо, що ця підтримка поступово зменшується, оскільки дитина набуває більшої самостійності.

Однією з ключових характеристик скафолдингу є його адаптивність. Вихователь повинен постійно оцінювати рівень розуміння дитини і відповідно коригувати свою підтримку. Це може означати як посилення допомоги у разі труднощів, так і її зменшення, коли дитина демонструє готовність до більш самостійної роботи [4]. Таким чином, скафолдинг забезпечує індивідуалізований підхід до навчання, дозволяючи кожній дитині розвиватися у власному темпі.

Науковці визначають «риштування» як коригування навчальних вимог на основі поточного рівня навичок дитини. Стратегії «риштування», як правило, поділяються на дві категорії: з низьким рівнем підтримки та з високим рівнем підтримки. Стратегії з низькою підтримкою пропонують обмежену допомогу і можуть створювати проблеми для дітей, які вважають завдання занадто легким. І навпаки, стратегії з високим рівнем підтримки надають широкі вказівки для забезпечення успішного виконання завдання. Ці категорії підкреслюють різний рівень підтримки, яку вихователь надає дітям під час роботи з риштуванням.

Існує тісний зв'язок між різними рівнями підтримки, які забезпечуються дитячими висловлюваннями під час інтерактивного читання, та виникненням певних труднощів. По-перше, вихователі часто ставлять закриті запитання, обмежуючи можливості дітей розвивати свої думки. По-друге, розширення взаємодії з окремими дітьми, що має вирішальне значення для підтримки мовленнєвого розвитку, може бути складно реалізувати в умовах цілої групи, таких як інтерактивне читання книг, особливо коли виникають проблеми з отриманням відповідей від деяких дітей. По-третє, хоча такі коментарі, як перекази та доповнення, є корисними для вивчення мови, вони нечасто використовуються під час інтерактивного читання книг. Ці коментарі надають дітям цінні можливості для вивчення нових слів і порівняння власної мови з мовою дорослих, але їх ефективне застосування вимагає свідомих зусиль з боку вихователів. По-четверте, час очікування, необхідний для того, щоб діти могли сформулювати свої думки, часто є коротким або взагалі відсутній, що особливо впливає на дітей з менш розвиненими мовленнєвими навичками. Ці

виклики підкреслюють необхідність систематичного професійного розвитку вихователів.

Висновки. Інтерактивне читання – це не просто пасивне сприйняття тексту, а спільна творча діяльність вихователя та дитини, яка перетворює процес читання на захопливу подорож у світ фантазії. Такий підхід не лише розвиває мовленнєві навички та уяву дитини, а й формує стійкий інтерес до читання з раннього віку. Для того, щоб зробити читання максимально ефективним та привабливим, вихователю варто скористатися наступними рекомендаціями. Створення атмосфери занурення, використання відкритих запитань, детальний аналіз ілюстрацій, залучення дітей до активної участі в процесі читання, встановлення зв'язку між книгою та реальним життям, стимулювання творчості шляхом створення власних історій та заохочення до повторного читання улюблених творів – все це сприяє всебічному розвитку дитини та формує в неї читацький інтерес.

Список використаних джерел

1. Качак Т. Література для дітей і дитяче читання у контексті сучасної літературної освіти: літературознавчі та науково-методичні статті, рецензії. Івано-Франківськ : Тіповіт, 2013. 132 с.
2. Фідкевич О., Снегірьова В. Скафолдинг у системі методів багатомовної освіти. *Український Педагогічний журнал*. Вип. 2. С. 107–114.
3. Ciera M., Lorio B., Juliann J. Woods Multi-component professional development for educators in an Early Head Start: Explicit vocabulary instruction during interactive shared book reading. *Early Childhood Research Quarterly*. 2020. Vol. 50. P. 1. Pp. 86–100.
4. Tabak I., Kyza E. Research on scaffolding in the learning sciences: A methodological perspective. *International handbook of the learning sciences* / Eds. F. Fischer, C. Hmelo-Silver, S. Goldman, P. Reimann. Taylor and Francis, 2018. Pp. 191–200.

УДК 373.2.091.33-027.22:796

Наталія Ковалевська

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Ангела Пасічніченко

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ПЕДАГОГІЧНА ЦІННІСТЬ ГРИ У ФОРМУВАННІ ДИТИНИ: ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІСТЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ОСВІТІ

У статті розкривається значення ігрової діяльності дітей дошкільного віку в контексті педагогічної спадщини видатних українських педагогів і психологів. Аналізуються педагогічні підходи Софії Русової, Василя Сухомлинського, Григорія Костюка, які розглядали гру як ключовий засіб розвитку мислення, мовлення, творчості та соціальних навичок дитини. Визначається актуальність цих ідей у сучасній дошкільній освіті.

Ключові слова: ігрова діяльність, дошкільна освіта, народна педагогіка, розвиток дитини,.

Актуальність дослідження визначається зростаючою потребою в оновленні змісту дошкільної освіти відповідно до сучасних викликів, орієнтованих на формування всебічно розвиненої, творчої, національно